

Bluz je nemoguć... Nema u tome, razume se, ničeg začuđujućeg niti tragičnog ako je bluz samo jedna alternativa. Ali, bluz se rađa u trenutku istorijskog i kulturnog preseka u kome on predstavlja jedinu mogućnost. Kada je čovek od zore do mraka na pamučnim plantažama pri poslu koji za humani senzibilitet ima samo jedan smisao: *ritam*, kada ljudsko ispoljavanje u našem smislu reči ima samo jedan vid: *glas* — onda je jedina mogućnost bluz. Ta muzika nije pobuna i nije san o pobjedi, u njoj nema proboja, već samo koncentričnih krugova; ona je sanjarenje u kome nema trijumfa, oslobađanja, tu nema srećne ženidbe s kraljevom kćeri, nema osvete, tu se ne leti, ne otvara se stena, nema pod njom blaga. Mitovi o slobodi, a takođe i čuda ostala su u Africi, ovde ima mesta samo za druge mitove i čuda koje, međutim, poseduju drugi. Zbog toga bluz je nesavremen humanizam. Humanizam, koji nije moguć, i upravo se stoga čvrsto vezuje za one koji ga tvore, bez ožiljaka srasta sa stvaraoćem. Moguće pripada i drugima, samo se nemoguće može sasvim prisvojiti.

Bluz nije revolucija. On može da ukine samo jednu tiraniju: tiraniju tišine.

Najsmeliji je kada, pouzdajući se u glas, u jedino postojeće, i kroz njega jačajući, sve sažima u glas: tiraniju, patnju, beznačajnost, i u ovom varljivom svetlu iznenadne jednakosti bljesne mogućnost junaštva. Ali ni tada ne prestaje svest o tome da se i za taj san treba vratiti u jedan drugi svet, u kulturu gde mitovi postoje radi nas.

»Nadvikaću nevolju kad stignem kući
nadvikaću nevolju kad stignem kući...«

U prostoru bluz a problem boga predstavlja stalan električni naboj. Možda bi vera mogla da obuhvati sve te u novoj kulturi raspršene dane, da vrati predstavu nekud usmerenog vremena koje se iza nas opet zgušnjava u prošlost. Bluz je do krajnje napetosti pružena ruka prema veri, pokušaj ponikao iz logike afričke oralno-auditivne kulture. Po jednoj drevnoj afričkoj izreci »duša ne sleće bez pesme«.

Ova logika vraća se iznova oralnoj, a ne vizuelnoj, linearnoj kulturi novog makluanovskog globalnog sela, u filosofiji *Zute Podmornice*, na primer, po kojoj »Peperland nećeš naći tako što ćeš gledati za njim. Za ovom zemljom treba slušati«.

Bluz je najbogobojažljiviji stav. On prevazilazi štovanje boga: *ima boga i ja ga obožavam*, kao što i najodmakliji ateizam prevazilazi tvrdnju da *boga nema*. Najprekosniji i najkonsekventniji ateizam — Dostojevski ga ponegde doseže — izriče da *ako i ima boga, ni onda ga ne obožavam*. U svetu bluz a *ima boga, ali se ne može obožavati*.

Ova bespomoćnost nije samo bespomoćnost afričke tribalne kulture u Americi XIX i XX veka. Nje ima i u Mersaultu, koji nije u stanju da osvoji nivo intenzivnih i velikih događanja kao što su ljubav ili smrt majke. Prisutna je u čoveku masovne i potrošačke kulture pred kojim se raspadaju u dalekim svetlostima dugo čuva ne stvari kao što su umetnost, igra ili sloboda; i to upravo onda kada već i on sam može da posegne za njima.

Sa novim senzibilitetom što ga je definisao Marcuse nastaje i nova rezignacija. Njen valjda savršeno čist primer video sam na jednom kvekerskom skupu. Kada sam ušao u crkvu vladala je duboka tišina, nisam znao da li se nešto već odvija ili se tek čeka. Nije bilo oltara, redovi klupa stajali su jedni naspram drugih, ljudi okrenuti jedni drugima. Sa strane, na jednom kaminu, sveži jorgovan. Najjednom progovara jedna žena četrdesetih godina. Nisam ni primetio kad je ustala. »Htela bih da govorim o strahu od samoće«, rekla je. Potom nastavila zatvorenih očiju: »Ima

VARIJACIJE O BLUZU

Mais que la création soit nécessaire n'entraîne pas qu'elle soit possible
Camus

straha ne samo od samoće, već i od dočira, susreta. I jedan i drugi su veliki strahovi i ja često sedim između dvoga.«

Ona se ne tetura, ne raspinje, ne kida... ona sedi.

U bluzu niti iz bluz a ima proboja. Postoji samo kružno strujanje, njihanje oko ostrva, uvek novi dokazi jedne iste tvrdnje. Vrhunci nisu gotski klinovi što paraju oblake, već rastuća napetost zarobljena u žičane kaleme.

Bluz nije rađanje tragedije, već obistinjenje tragedije.

Iščekivanje je besplatni induktor ka napetosti muzike. Apsurdnost proboja ne ukida iščekivanje proboja, cepanja. Nešto slično događa se i prilikom čitanja nove proze koja je lišena radnje u uobičajenom smislu reči. Čitalac vaspitavan na hronološkom zbivanju prati tekst s neprekidnim iščekivanjem koje se, tražeći oslonac, transformiše u naslućivanje i tako jednom novom dimenzijom (nesporazumom?) bogati medij proze.

U tom kruženju nema revelacija, neočekivanih saznanja, novih ideja, novih reči. Ali talasi žalbe koji se jednako vraćaju i obnavljaju, inspiraju na skrovitom mestu stare reči, vraćajući im smisao. Stoga se može reći najjednostavnije:

»Volim svoju dragu
ali ona ne voli mene«

ili:
Neću da idem u Vijetnam...

Te reči stoje u prirodnoj ravnoteži. Nema oko njih zasvedenog prostora iz kojeg je ispušan vazduh i gde ne samo da bi va narušena ravnoteža, već se ukida i pojam ravnoteže; kao, na primer, u Pinterovom Nastojniku oko elementarno prostih konstatacija, istina (»potreban mi je par dobrih cipela da bih mogao da odem u Sidcup...«; »...oko stadiona potrebni su ljudi...«). Bluz nije približavanje životu, bolu sa jedne nadahnute, smeće tačke gledišta; bluz je stanje.

Po Proustu, ideje su samo surogat tuđe...

Prave koje se lagano obrću povezujući čeznju za pobunom i oplakivanje pobune, dve krajnje tačke beznađa — jesu radijusi nekog kruga. Središte ostaje nepokretnost.

Čeznja i oplakivanje, oćajanje i lagodnost činjenice da se ništa ne može učiniti ili izmeniti, ne mogu se odvojiti međusobno.

Nema linearne uzastopnosti, svaki korak je ujedno i vraćanje.

Vreme se poistovećuje sa brojanikom sata.

Bluz je eksperiment poništavanja vremena. Ako nema iskupljenja, ako dani što prolaze nisu makar put ka nečemu, ako vreme ne odmiče, već samo traje, čovek se može okrenuti samo protiv vremena.

U prvim danima Pariske komunne revolucionari su smrskali satove. Ali bluz ne može da donese novo vreme umesto smrskanog. Zato tek ono samo može da se poništi. Nekako na sličan način kao što je muzika Bacha, Mozarta, Haydna ili nekog drugog klasika za veliki deo slušalaca danas već samo čista, smirena, rekreativna muzika, prividno se stišavaju bujice, afekti, bluz za sve veći broj ljudi postaje simbol plavičastog dima, apsinta, barskog štimuma.

Bluz je nemoguć.

Prevela sa mađarskog
JUDITA ŠALGO

